

Vuosikertomus 2019

Helsinki

Helsinki

Helsinki

Perustettu vuonna 1550
Pääkaupunki vuodesta 1812
Asukkaita (2019) 653 835
Kokonaispinta-ala 719 km²
Maapinta-ala 217 km²
Rantaviiva 123 km

Helsinki – Helsingfors perustettiin vuonna 1550 Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan käskystä Vantaanjoen suulle. Kuningatar Kristiinan aikana 1640-luvulla kaupunki siirrettiin nykyiselle paikalleen. Pääkaupungiksi Helsingin nimitti Venäjän keisari Aleksanteri I vuonna 1812. Suomi oli kolme vuotta aiemmin liitetty osaksi Venäjän Keisarikuntaa.

Itsenäisen Suomen pääkaupunkina Helsinki on ollut vuodesta 1917. Se on noin puolentoista miljoonan asukkaan ja yli 700 000 työpaikkaa käsittävän seudun talousalueen keskus.

Sisällys

- 4** Pormestarin katsaus
- 9** Kansliapäällikön katsaus
- 11** Kaupunginkanslia
- 15** Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
- 19** Kaupunkiympäristön toimiala
- 23** Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
- 27** Sosiaali- ja terveystoimiala
- 31** Helsingin kaupungin organisaatio
- 32** Kaupungin päätöksenteko
- 35** Kaupunginvaltuusto
- 36** Kaupunginhallitus ja jaostot
- 39** Lautakunnat ja johtokunnat
- 40** Tietoa Helsingistä
- 43** Helsingin investointimenot kasvoivat voimakkaasti
- 44** Toimintamenot ja kokonaistulot
- 46** Henkilöstö
- 47** Vuoden 2019 tilinpäätöksen tunnusluvut
- 48** Kaupungin tulos- ja rahoituslaskelma sekä tase
- 52** Konsernin toiminta ja talous
- 54** Konsernin tulos- ja rahoituslaskelma sekä tase

Pormestarin katsaus

Vuonna 2019 saavutettiin valtuustokauden puoliväli. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus kaatui. Maahan saatiin uusi hallitus, ja joulukuussa vielä toinenkin. Vuosi tullaan silti muistamaan koronaviruksen kehittymisestä, vaikka epidemia levisi maailmalle vasta uuden vuosikymmenen puolella.

Kasvu edellyttää investointeja.

Kaupunki kasvoi edelleen nopeasti, vaikka kasvuvauhti jäi 2010-luvun huippuvuosista. Helsingin väkiluku lisääntyi 5 800 hengellä, joka on noin 1 000 ihmistä enemmän kuin vuonna 2018. Kasvu edellyttää meiltä investointeja, joiden kokonaismäärä kasvoi 780 miljoonaan euroon. Hyvän taloudenpidon ja vahvan elinkeinorakenteen ansiosta olemme kyenneet kattamaan investoinnit pääosin tulorahoituksella.

Helsinkiin valmistui asuntoja enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin 1960-luvun jälkeen, lähes 6 800. Myös toimitilarakentaminen jatkui vilkkaana erityisesti Keski-Pasilassa ja Kalasatamassa, vaikka ennätysvuodesta 2018 tultiin hieman alaspäin. Rakensimme uusia päiväkoteja ja kouluja sekä laajensimme ja peruskorjasimme vanhoja.

Aloitimme Raide-Jokerin rakentamisen kesällä, ja käynnistimme Hämeentien mittavan uudistuksen. Kruunusiltaojen allianssi aloitti työnsä. Keskustan liikenteellisen kehittämisen suuntaviivoista kävimme ajoittain kipakkaakin keskustelua, joka kuuluu toimivaan demokratiaan.

Käynnistimme kuluneen vuoden aikana sujuvampien katutöiden, kaupungin kiinteistöjen hallinnan ja hoidon sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyyden varmistamisen toimenpidekokonaisuudet. Selvitimme ja selkeytimme päiväkotikiinteistöjen lupa-asioita. Vahvistimme kaupungin strategista kyvykkyyttä perustamalla uuden strate-

giaosaston. Kokosimme sosiaali- ja terveystalvveluita laajan palvelun perhekeskuksiin, terveys- ja hyvinvointikeskuksiin sekä seniorikeskuksiin. Onnistuimme ylittämään toimialarajoja koko ajan paremmin ja tekemään asioita yhtenä kaupunkina.

Lähdimme etsimään uusia ratkaisuja Helsingin lämmittämiseen Helsinki Energy Challenge -energiahaastekilpailun avulla. Viimeistelimme Olympiastadionin remonttia, ryhdyimme laajentamaan Maria 01 -kasvuyrityskeskusta ja valmistauduimme Helsinki Biennaalin ja Tanssin talon toteutukseen. Avasimme kaupungintalon uuden aulan näyteikkunaksi avoimeen ja moderniin Helsinkiin. Kaupunkilaiset ottivat osallistuvan budjetoinnin omakseen, ja erityisesti nuorten vilkas osallistuminen Suomen laajimpaan täysin sähköiseen äänestysprosessiin ilahdutti.

Visio olla maailman toimivin kaupunki on yhä ajankohtainen.

Helsinki on yhä kansainvälisempi. Kaupunkilaisista jo joka kuudes on vieraskielinen. Jatkoimme luontevan ja tasavertaisen yhteistyön rakentamista New Yorkin, Lontoon, Pekingin ja muiden maailman kiinnostavien kaupunkien sekä edistyksellisimpien kaupunkiverkoston kanssa. Raportoimme toisena kaupunkina maailmassa YK:n kestävän kehityksen periaatteiden toteutumisesta paikallisella tasolla. Helsinki suoriutui hienosti EU-puheenjohtajakaudesta.

Kulunut vuosi oli viimeinen ennen koronapandemian aiheuttamaa poikkeustilaa ja siitä toipumista. Edessä on paljon epävarmuutta ja näkymä tulevaan on sumea. Taloudellinen tilanteemme tulee joka tapauksessa heikentymään.

Murrosten keskellä Helsingin visio olla maailman toimivin kaupunki on yhä ajankohtainen. Itse asiassa se on ajankohtaisempi kuin koskaan. Toimivat, ketterät, turvalliset, asioita mahdollistavat ja digitalisaatiota hyödyntävät kaupungit pärjäävät keskimääräistä paremmin myös koronaepidemian jälkeisessä maailmassa.

Helsinki on yhteisö, ja kaupunkia rakennetaan yhdessä. Otimme vuonna 2019 taas monta tärkeää askelta matkalla kohti maailman toimivinta kaupunkia. Tästä on hyvä jatkaa kohti tuntemattomia vesiä.

Jan Vapaavuori
pormestari

Kansliapäällikön katsaus

Helsingin kaupunkioorganisaation työtä ohjaavassa kaupunkistrategiassa on seitsemän kärkihanketta, mutta itse olen ottanut tavakseni puhua 1 + 7 -kärkihankkeista. Ykkösellä tarkoitan pitkäaikaista, hyvin liikkeelle lähtenyttä laajaa Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaa.

Maailman toimivin kaupunki -strategian kärkihankkeista haluaisin mainita hyvinvointisuunnitelman, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi viime vuonna. Sen perustana on ajatus, että toimiva kaupunki rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, sosiaaliselle koheesiolle ja osallistavalle kulttuurille.

Hyvinvointiin liittyy myös fyysinen hyvinvointi. Kaupunki tarttui asukkaiden ja kaupungin työntekijöiden liikkumiseen aiempaa aktiivisemmalla otteella. Strategian kärkihankkeisiin kuuluva liikkumisohjelma oli tärkeässä osassa siinä, että Helsinki palkittiin Kuntaliiton järjestämässä Suomen liikkuvien kunta 2019 -kilpailussa. Ohjelma on herättänyt kiinnostusta myös kansainvälisesti.

Kansainvälistä kiinnostusta on herättänyt myös hyvin edistyvä Helsingin merellinen strategia. Siihen liittyy merellistä vetovoimaa vahvistava, vuonna 2021 järjestettävä Helsinki Biennaali -kuvataidetaapahtuma.

Kaupunki jatkaa työtään asukkaiden osallisuuden lisäämiseksi. Osallistuvan budjetoinnin eli OmaStadin äänestykseen osallistuikin lähes 50 000 asukasta. Tämä osoitti, että osallisuuden mahdollistaminen on tärkeää helsinkiläisille. Osallisuutta vahvistaa toivottavasti myös kaupungintalon uudistunut aula, joka on nopeasti vakiintunut mo-

nipuoliseksi tapahtumien ja tilaisuuksien pitopaikaksi.

Helsinki on kiinnostavassa kasvun ja kehittämisen vaiheessa. Kaupunginkansliassa valmisteltiin viime vuonna uutta strategiaosastoa, jonka toiminta tulee keskittymään kaupungin kehittämisen kannalta olennaisiin elementteihin, kuten strategiseen kehittämiseen, tutkimukseen ja analyysiin sekä näiden lisäksi kansainvälisiin suhteisiin ja edunvalvontaan.

Uuden strategiaosaston vastuualueisiin kuuluu myös digitalisaation kehittäminen. Koronakevään hämmästyttävä digiloikka kaupungin lukuisten toimintojen piirissä on ollut mahdollinen digitalisaation kehittämiseen tähtäävän vision ansioista. Kunnianhimoisessa digitalisaatio-ohjelmassamme ei ole kyse pelkästään teknologiasta vaan toimintakulttuurin kehittämisestä, organisoitumisesta ja johtamisesta sekä henkilöstön osaamisesta. Näillä kaikilla on suuri merkitys asukkaiden ja yritysten hyvinvoinnin sekä kaupungin koko toimeliaisuuden ylläpitämisessä.

Kaupungin valmiuksia säilyttää toimivuutensa testataan juuri nyt aivan erityisellä tavalla, kun joudumme elämään poikkeusolosuhteissa ja etsimään uusia tapoja palvelujen järjestämiseksi. Helsinki on yhä edelleen kasvava kaupunki ja sen määrätietoista kehittämistä on mahdollista jatkaa hyvän strategian ohjaamana myös koronapandemian tuomien haasteiden keskellä.

Sami Sarvilinna
kansliapäällikkö

Kansliapäällikkö Sami Sarvilinna

- Kaupunginvaltuuston ja kaupungin-hallituksen suunnittelu-, valmistelu- ja toimeenpano
- Kaupungin kehittäminen
- Sisäinen tarkastus

Keskushallintoon kuuluvat

- Kaupunginkanslia
- Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta
- Palvelukeskusliikelaitos
- Taloushallintopalveluliikelaitoksen johtokunta
- Taloushallintopalveluliikelaitos
- Työterveysliikelaitoksen johtokunta
- Työterveysliikelaitos
- Rakentamispalveluliikelaitoksen johtokunta
- Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)

Avainlukuja

Toimintatulot 28 milj. euroa
 Toimintamenot 241 milj. euroa (5 %)
 Toimintamenot/ asukas 369 euroa

Henkilöstömäärä* 4 139
 Koko henkilöstöstä 11 %

**Lukuihin sisältyvät myös Palvelukeskus Helsingin, rakentamispalveluliikelaitoksen (Stara), taloushallin-topalveluliikelaitoksen (Talpa), tarkastusviraston ja Työterveys Helsingin henkilökunta.*

Kaupunginkanslia

Kaupunginkanslia on kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen suunnittelu-, valmistelu- ja toimeenpanoelin. Kanslia vastaa kaupungin kehittämisestä ja huolehtii kaupungin keskushallinnosta. Se toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa.

Kaupunginvaltuuston nelivuotiskaudeksi 2017–2021 hyväksymän kaupunkistrategian ”Maailman toimivin kaupunki” puolivälin arvioinnissa tarkasteltiin, miten strategian keskeiset linjaukset ovat toteutuneet toimialoilla ja kaupunginkansliassa.

Kaupunginhallitus hyväksyi lokakuussa kaupungin uudistetut eettiset periaatteet, jotka ohjaavat kaupungin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä toimimaan hyvän hallinnon mukaisesti ja työskentelemään asukkaiden parhaaksi. Kaupungin toiminta perustuu avoimuuteen, rehellisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen, eikä siinä sallita henkilökohtaisen edun tavoittelua tai väärinkäytöksiä. Eettiset periaatteet käsitellään kaikissa kaupungin työyhteisöissä.

Digitalisaation edistäminen on yksi kaupungin painopisteistä. Keväällä hyväksyttiin kunnianhimoinen digitalisaatio-ohjelma, jonka avulla uudistetaan kaupunkia ja muutetaan työnteon tapaa ja toimintakulttuuria, organisoitumista ja johtamista.

Kaupunginkanslian johdolla jatkettiin kaupunkitasoista hallintomenettelyn kehittämistä. Tavoitteena on tehdä päätösten sisältö helpommin ymmärrettäväksi ja kirjoitusasu yhtenäisemmäksi.

Vuoden aikana järjestettiin noin 500 hyllymetriä kaupungin aikaisempien viirastojen arkistoja. Yli puoli miljoonaa sivua asiakirjoja digitoitiin, muun muassa kaupunginvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1875–1986. Ne ovat nyt käytettävissä Sinetti-arkistotietojärjestelmässä.

Kaupunkitutkimusten julkaisussa siirryttiin entistä enemmän jatkuvasti päivittyvien teemasivustojen ylläpitoon. Niitä ovat muun muassa asuminen ja rakentaminen, hyvinvointi, työmarkkinat ja Helsingin toimintaympäristön kehitys.

Lisää vastuuta työllisyyden hoidossa

Helsinki haluaa edistää yritysten toimintaedellytyksiä ja pyrkii synnyttämään kaupunkiin uusia yksityisen sektorin työpaikkoja. Kaupungin NewCo Helsinki -yritysneuvonnassa kävi noin 3500 asiakasta, jotka perustivat yli tuhat yritystä. Näistä noin neljäsosa oli maahanmuuttajataustaisten yrittäjien perustamia.

Yhteistyössä korkeakoulujen ja muiden kumppanien kanssa Helsinki kehitti kampusalueita ja innovaatioympäristöjä sekä koordinoi toimia, joilla houkuteltaan Helsinkiin osaavaa työvoimaa ja helpotetaan kansainvälisten osaajien asettumista.

Kaupungin työllisyyspalvelut on keskitetty kaupunginkanslian elinkeino-osastolle. Työllisyydenhoidossa keskityttiin nuoriin, pitkäaikaistyöttömiin ja maahanmuuttajiin. Ohjaamo, urapalvelut ja nuorten monialainen yhteispalvelu tarjosivat apuaan nuorille.

Helsinki haki mukaan työllisyyden kuntakokeiluun, joka kasvattaa kaupungin vastuuta työllisyydenhoidosta.

Kaupunginhallitus hyväksyi henkilöstön tasa-arvosuunnitelman. Alkukeväästä kaupunginkanslia julkaisi toimintaohjelman epäasiallisen kohtelun ja häirinnän ehkäisemiseksi. Ohjelma tulee käsitellä kerran vuodessa jokaisella kaupungin työpaikalla. Samalla luotiin häirintäyhteys henkilöiden toimintamalli ja valmennettiin ensimmäiset häirintäyhteys henkilöt.

Työterveyskyselyn mukaan kaupunki koetaan vetovoimaisena työpaikkana. Lähes 80 prosenttia työntekijöistä suosittelee Helsinkiä työnantajana. Kyselyn perusteella erityisesti lähijohtaminen on parantunut. Huolta aiheuttaa työstä palautumisen heikentyminen sekä varsinkin nuorten ja työuran alussa olevien kokema paine ja ongelmat jaksamisessa.

Noi n 75 000 palautetta

Asukasosallisuuden kehittäminen kuuluu kaupunkitasolla kaupunginkanslian toimialaan. Ensimmäistä kertaa varsin laajana järjestettyyn osallistuvan budjetoinnin äänestykseen otti osaa melkein 50 000 kaupunkilaista.

Kaupungin keskitettyyn palautejärjestelmään tuli vuoden aikana ennätysmäärä, noin 75 000, yhteydenottoa eli kysymystä, kommenttia, ehdotusta ja kiitosta. Helsinki-infon kasvokkain annettava neuvonta vakiintui keskustakirjasto Oodin ja International House Helsingin palvelupisteisiin.

Kaupungin hel.fi-verkkosivuston käyttäjämäärä ylitti ensimmäisen kerran 20 miljoonaa. Matkapuhelin oli ensimmäistä kertaa suosituin päätelaite verkkovierailuissa. Analyysissa selvisi, että kaupungilla on yhteensä 1518 digitaalista viestintäkanavaa, siis aivan liikaa, mikä korostaa priorisoinnin tarvetta.

Kaupungintalon uudistettu ala-aula ja tapahtumatori avattiin huhtikuussa. Laajin kokonaisuus tapahtumatorilla oli Helsinki Design Weekin yhteydessä toteutettu ilmastoviikko.

Strategiaosasto uutena organisaatioon

Kaupunginkanslian organisaatioissa tapahtui tärkeä muutos, kun kaupunginvaltuuston päätöksellä perustettiin uusi strategiaosasto, joka aloitti toimintansa vuoden 2020 alussa. Osasto huolehtii kaupungin strategisesta kehittämisestä ja keskeisten asiakokonaisuuksien ja hankkeiden koordinoimisesta, digitalisaation ja tietohallinnon ohjauksesta, tilasto- ja tutkimustoiminnasta sekä kansainvälisistä asioista.

Kaupunginkansliaan kuuluu nyt kuusi osastoa: elinkeino-osasto, hallinto-osasto, henkilöstöosasto, strategiaosasto, talous- ja suunnitteluosasto sekä viestintäosasto.

Kaupungin sisäinen tarkastus kuuluu kaupunginkansliaan suoraan kansliapäällikön alaisuudessa. Vuoden aikana se teki 28 tarkastusta, jotka koskivat muun muassa toimintojen ja hallinnon järjestämistä, johdon raportointia, hankintoja ja tietojärjestelmiä.

Apulaispormestari Pia Pakarinen, Kokoomus

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan puheenjohtaja

Toimialajohtaja Liisa Pohjolainen

- Varhaiskasvatus ja esiopetus
- Perusopetus
- Lukio- ja ammatillinen koulutus, johon kuuluu suomenkielinen työväenopisto
- Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus, johon kuuluu ruotsinkielinen työväenopisto Arbis

Avainlukuja

Toimintatulot 69 milj. euroa

Toimintamenot ...1 202 milj. euroa (26 %)

Toimintamenot/ asukas 1 839 euroa

Henkilöstömäärä 13 999

Koko henkilöstöstä 37%

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala vastaa Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä.

A2-kielen opiskelu alkaa jo kolmannella luokalla.

Toimialan palveluja käyttää päivittäin noin 100 000 helsinkiläistä lasta, nuorta ja aikuista päiväkodeissa, oppilaitoksissa ja vapaan sivistystyön kohteissa. Monissa vertailuissa Helsingin kasvatusta ja koulutusta edustavat kansainväistä huippua.

Nuorten syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäisyyn tähtäävä Mukana-ohjelma on yksi kaupungin kärkihankkeista, ja erityisen tärkeä se on kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Tavoite on, että jokaisella lapsella ja nuorella on kavereita ja ainakin yksi turvallinen aikuinen elämässään, ja että jokainen saa peruskoulun jälkeisen koulutuksen. Lapsuusajan lähtökohdat eivät saa rajata mahdollisuuksia hyvään tulevaisuuteen.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä asiakasyytyväisyys oli hyvin korkea, 6,3 asteikolla yhdestä seitsemään. Yli puolet vastaajista antoi parhaan arvosanan 7.

Varhaiskasvatuksen palvelujen käyttö kasvoi, ja kaupunki lisäsi varhaiskasvatuk-

sen paikkoja. Kaupungin päiväkodeissa on yli 27 000 lasta.

Ongelmia varhaiskasvatuksessa aiheutti henkilöstön heikko saatavuus, jota yritettiin ratkaista myös nostamalla opettajien ja lastenhoitajien palkkoja sekä tehostamalla rekrytointia. Erityisen vaikea tilanne on ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa.

Julkisuudessa käytiin keskustelua useiden yksityisten ja joidenkin kaupungin päiväkotien rakennuslupien puutteista, mihin kaupunki tarttui päättäväisesti. Vuoden aikana rakennuslupien ongelmat saatiin pääosin ratkaistua.

Pedagoginen kehittäminen ytimessä

Perusopetuksen painopisteenä oli opetuksen pedagoginen kehittäminen ja uuden opetussuunnitelman toteuttaminen digitalisaatiota hyödyntäen. Oppilasmäärä kasvoi edelleen, se on yli 43 000. Vieraskielisten eli muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien määrä oli yli 20 prosenttia peruskoululaista. Erityisopetuksessa olevien määrä kasvoi jonkin verran, se oli 12,6 prosenttia oppilaista.

Kansallisessa koulutuksen Karvi-arvioinnissa Helsingin koululaiset menestyivät hyvin. Ekaluokkalaisten äidinkielen ja matematiikan tulokset olivat selvästi valtakunnallista keskiarvoa parempia. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa Karvi-arvioinnit toivat erinomaisia tuloksia.

Kielten opetusta kehitettiin esi- ja perusopetuksessa muun muassa lisäämällä kieli-

rikasteista opetusta sekä ruotsin kielikylypypaikkoja. Tavoitteena on saada yhä useampi huoltaja harkitsemaan lapselleen ensimmäisestä luokasta alkaen jotain muuta A1-kieltä kuin englantia. Joulukuussa päätettiin, että A2-kielen opiskelu alkaa kolmannelta luokalta aikaisemman neljännen sijaan.

Oppimisympäristönä koko kaupunki

Koulun ulkopuolisten tilojen käyttö lisääntyi ja oppimisympäristönä on strategian mukaan koko kaupunki. Oppilaat lähtivät luontoon, museoihin sekä kulttuuri- ja liikuntatiloihin keskimäärin 12 kertaa lukuvuodessa

Koulutustakuu toteutui, eli jokainen peruskoulun päättävä oppilas haastateltiin ja jokaiselle tarjottiin jatko-opiskelupaikkaa.

Yhä suurempi osa peruskoulun päättävistä haluaa jatko-opiskelupaikan lukiossa. Helsingissä kolme neljästä oppilaasta pyrki ensisijaisesti lukioon. Ikäluokasta 60 prosentille taataan lukiopaikka. Kaupungin 15 lukiossa oli yhteensä noin 8 000 opiskelijaa.

Stadin ammatti- ja aikuisopiston koulutusta kehitettiin yhdessä yritys- ja työelämäkumppaneiden kanssa. Opiskelijoille halutaan tarjota enemmän mahdollisuuksia oppia aidoissa työelämän ympäristöissä. Ammatilliseen opetukseen voi tulla mihin aikaan vuodesta tahansa, ja jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Opistossa opiskelee yli 15 000 nuorta ja aikuista, heistä 44 prosenttia on vieraskielisiä.

Valtakunnallinen kouluterveyskysely antoi Helsingille sekä positiivisia että negatiivisia viestejä. Kiusaaminen on kouluissa vähentynyt, mutta opiskelijoiden kokemus yksinäisyys on lisääntynyt ja yhä useampi kokee mielenterveytensä huonoksi. Lasten ja nuorten tupakointi ja alkoholin käyttö ovat vähentyneet mutta huumeokeilut lisääntyneet.

Ilmastokriisi esillä kouluissa

Helsingin hiilineutraalisuustavoitetta edistettiin kouluissa ympäristökasvatuksella ja monilla tapahtumilla sekä lisäämällä kasvihuonekaasun osuutta kouluruokailussa. Koululaisten huoli ilmastokriisistä näkyi Eduskuntatalolla järjestetyissä ilmastolakoissa, joihin oppilaiden oli mahdollista osallistua kouluajalla.

Mahdollisuuksia oppia aidoissa työelämän ympäristöissä.

Helsingin työväenopisto tarjosi kaupunkilaisille yli 5 000 kurssia ja opetusta noin 108 000 tuntia. Kurssilla oli vuoden aikana 85 000 osanottajaa. Asiakaskyselyssä opisto sai erinomaisen arvosanan 6,23 asteikolla yhdestä seitsemään.

Työväenopistoon perustettiin uusi maahanmuuttajakoulutusyksikkö. Sen kohderyhmä ovat sellaiset pitkään Suomessa asuneet maahanmuuttajat, joiden suomen kielen taito tai luku- ja kirjoitustaito on heikko. Myös ruotsinkielinen työväenopisto Arbis oli aktiivinen maahanmuuttajien suuntaan.

Koulujen oppimisen tiloista on tarkoitukseenmukaista tehdä joustavia, viihtyisiä, ekologisia, terveellisiä ja pedagogiset kokeilut mahdollistavia. Se koskee uusia rakennuksia ja perusparannuksia. Perusopetuksessa käynnistettiin yhdessä muiden toimialojen kanssa hanke, jossa kymmenen koulupihaa suunniteltiin liikuntaan aktivoiviksi.

Apulaispormestari Anni Sinnemäki, Vihreät

Kaupunkiympäristölautakunnan puheenjohtaja

Toimialajohtaja Mikko Aho

- Maankäyttö ja kaupunkirakenne
- Rakennukset ja yleiset alueet
- Palvelut ja luvat

Toimialaan kuuluvat

Pelastuslautakunta

- Pelastuslaitos

Helsingin kaupungin liikenneliikelaitoksen johtokunta

- Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos (HKL)

Avainlukuja

Toimintatulot 1099 milj. euroa

Toimintamenot771 milj. euroa (17 %)

Toimintamenot/ asukas 1180 euroa

Henkilöstömäärä* 3 582

Koko henkilöstöstä10 %

**Lukuihin sisältyvät myös Pelastuslaitoksen ja Helsingin kaupungin liikenneliikelaitoksen (HKL) henkilökunta.*

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista. Sen tavoite on toteuttaa kaupunkistrategian visiota Helsingistä maailman toimivimpana kaupunkina.

Helsingin hyväksymän toimenpideohjelman mukaan kaupungin tulee olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Uuden ilmastovahtityökalun (ilmastovahti.hel.fi) avulla tavoitteen toteutumista voidaan seurata.

Hämeentien viestintä sai hyvää palautetta.

Kaupunki liittyi World Green Building -yhdistyöverkoston nollahiilisitoumukseen, jossa kaupungit ja yritykset sitoutuvat saavuttamaan hiilineutraaliuden omassa rakennuskannassaan jo vuoteen 2035 mennessä.

Koulujen, päiväkotien ja muiden rakennusten korjauksiin ja uudisrakentamiseen käytettiin noin 266 miljoonaa euroa. Suurimpia rakentamisvaiheissa olevia uudishankkeita olivat Mäkelänrinteen lukion laajennus, Vuosaaren lukio, Kalasataman korttelitalo ja Jakomäen sydän -hanke. Perusparannuksia tehtiin myös Aleksis Kiven peruskoulussa, Kruununhaan yläasteella ja Hakaniemen hallissa.

Asuntotuotanto hyvässä vauhdissa

Vuoden aikana Helsingissä valmistui yli 6 700 asuntoa, aloitettiin lähes 7 000 asunnon rakentaminen ja myönnettiin uusia rakennuslupia noin 7 000. Vuodenvaihteessa rakenteilla oli yli 10 000 asuntoa.

Valmistuneista asunnoista 21 prosenttia oli valtion tukemia korkotukiasuntoja ja 24 prosenttia ns. välimuodon asuntoja eli pääosin asumisoikeus- ja hitas-asuntoja. Reilu puolet eli 55 prosenttia oli säätelemätöntä tuotantoa.

Kaupungin omana asuntotuotantona aloitettiin yli 1500 uudisasunnon rakentaminen. Eri hallintamuodoilla halutaan varmistaa monipuolisten ja kohtuuhintaisten asumisvaihtoehtojen saatavuus. Alueiden eriarvoisuuden ehkäisemiseksi kiinnitetään huomiota myös alueiden ylläpidon tasalaatuisuuteen.

Eniten asuntotuotantoa oli Länsisataman alueella, Mellunkylässä, Raide-Jokerin kehittämisalueella ja Kalasatamassa. Toimitiloista tärkeimmät valmistuneet olivat Metropolian kampus Myllypurossa ja kauppakeskus Mall of Tripla Pasilassa. Myös Pasilan uudistunut asema avattiin. Kalasataman alueen rakentaminen eteni.

Uutta rakennusoikeutta kaavoitettiin vuoden aikana lähes 900 000 kerrosneliömetriä pääosin raideliikenteen läheisyyteen. Täydennysrakentamista kaavoista oli noin 40 prosenttia. Luovutetun rakennusoikeuden määrä oli noin 300 000 neliötä.

Yleiskaavan toteuttamishjelman mukaisesti jatkettiin Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibulevardien suunnittelua tekemällä muun muassa kaupalliset ja kaupunkitaloudelliset selvitykset sekä yritysvaikutusten arviointi. Myös maanalaisen yleiskaavan luonnosta valmistellaan päätöksentekoliemien käsittelyyn.

Liikenneturvallisuus parani

Helsingin liikenteessä ei koko vuonna kuollut yhtään jalankulkijaa, ensimmäisen keran tietävästi yli sataan vuoteen. Onnettomuuksissa kuoli kaksi moottoripyöräilijää ja yksi henkilöauton kuljettaja, sekin on pienin määrä lähes sataan vuoteen. Loukkaantuneita oli noin 400, melkein seitsemän prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Liikenneturvallisuutta ovat parantaneet katu ympäristön kohentaminen, valvonnan lisääminen, autojen tekniikan paraneminen sekä uudet, aikaisempaa alemmat nopeusrajoitukset. Helsingin asuinkaduilla ja keskustassa on pääosin 30 km/h nopeusrajoitus. Poliisin kanssa sovittiin 74 liikennevalvontakameran asentamisesta Helsinkiin.

Espoon Keilaniemestä Helsingin Itäkeskukseen kulkevan pikaraitiotien eli Rai-de-Jokerin rakentaminen alkoi kesäkuussa. Raitiotien vaikutusalueille rakennetaan Helsingissä asuntoja noin 18 000 asukkaalle. Raitioliikenteen kehittämissuunnitelman mukaisesti selvitettiin raitioliikenteen sujuvuutta keskustan ja Hakaniemen reiteillä sekä Boulevardilla.

Helsingin jalankulku-, pyöräily- ja joukko-liikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista oli 77,5 prosenttia, joka on

Raitiotien vaikutusalueille rakennetaan asuntoja.

sama kuin viiden edellisen vuoden keskiarvo. Pyöräliikenteen edistäminen eteni suunnitelmien mukaan Itäbaanan valmistelulla sekä tehostamalla pyöräteiden talvikunnossapitoa ja laajentamalla kaupunkipyöräjärjestelmää, joka on ollut suuri menestys.

Katutöiden haittoja vähennetään

Katutöiden haittoja halutaan vähentää. Yksi osa projektikonaisuutta on Toimivat katuhankeet -tutkimushanke, jonka Helsingin kaupunki toteuttaa Aalto-yliopiston kanssa. Käynnissä on myös palvelumuotoiluprosjekti, jolla parannetaan työmaakokemusta. Myös katutöihin liittyvää viestintää ja vuorovaikutusta kehitettiin. Hämeentien käynnissä olevan peruskorjauksen viestintä on saanut hyvää palautetta.

Kaupungin merellisen strategian toteutus eteni. Vallisaarella ja Kuninkaansaarella rakennettiin kunnallistekniikkaa ja Vasikka-saari otettiin virkistyskäyttöön. Uusia vesiliikennereittejä ja uutta toimintamallia suunniteltiin koko vesiliikenteelle.

Toimialan uusi digiohjelma tähtää toiminnan uudistamiseen ja asiakaspalvelun parantamiseen. Sähköisen asioinnin mahdollisuuksia laajennettiin muun muassa Lupapisteiden palveluissa. Palautejärjestelmän kautta tullessiin yhteydenottoihin vastattiin tavoiteajassa eli alle viikossa 94 prosentissa tapauksista.

Apulaispormestari Nasima Razmyar, SDP

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan puheenjohtaja
Sijaisena 18.7.–31.12.2019 Tomi Sevander, SDP.

Toimialajohtaja Tommi Laitio

- Kulttuuri
- Liikunta ja urheilu
- Nuorisotoimi
- Kirjastopalvelut

Avainlukuja

Toimintatulot 34 milj. euroa
Toimintamenot 255 milj. euroa (6 %)
Toimintamenot/ asukas 390 euroa

Henkilöstömäärä 1858
Koko henkilöstöstä 5 %

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta. Toimiala tarjoaa kaupungin asukkaille ja vierailijoille taidetta, tapahtumia, kursseja ja harrastusmahdollisuuksia, tiloja toimintaan, paikkoja ja palveluita liikkumiseen sekä tukea kansalaistoiminnalle.

Helsingin kaupunginkirjastolla oli huipputuosi. Joulukuussa 2018 avatun keskustakirjasto Oodin imussa kirjastojen kävijäennätykset rikkoutuivat ja lainamäärät kasvoivat. Kirjastokäyntien määrä kasvoi lähes 40 prosenttia ja oli yli yhdeksän miljoonaa.

Vuosi osoitti, että digitalisoitua maailma ei vie kirjastoilta asiakkaita, vaan se tuo heitä lähipalveluiden ja verkkopalveluiden pariin.

Kaupunginkirjasto toteutti uuden palvelun, jossa kirjastokortilla saa lainaksi kausikortteja urheilu- ja kulttuuritapahtumiin. Tämä helsinkiläinen idea levisi muihin Suomen kaupunkeihin ja herätti kiinnostusta myös ulkomailla.

Oodi sai runsaasti tunnusta, tärkeimpänä niistä kirjastoalan maailmankongressissa luovutettu Public Library of the Year -palkinto. Kuntaliitto palkitsi Helsingin vuoden kirjastokunta -tunnustuksella monipuolisesta työstä lukemisen edistämiseksi.

Taidelaitosten suosio kasvaa

Helsingin kaupungilla on seitsemän kulttuurikeskusta – Annantalo, Caisa, Kanneltalo, Malmitalo, Savoy-teatteri, Stoa ja Vuotalo. Niiden tapahtumiin, näyttelyihin, työpajoihin ja taidekasvatukseen osallistui vuoden aikana lähes 900 000 ihmistä. Vuoden keskeinen ohjelmasisältö oli Tulevaisuuslaboratorio, taiteellinen ja kokemuksellinen tulevaisuuksien tutkimisen tila.

Helsingin taidemuseo HAM oli Kiasman, Ateneumin ja Amos Rexin jälkeen Suomen neljänneksi kiinnostavin taidemuseo. Sen näyttelyt ja oheistapahtumat vetivät Tennispalatsiin lähes 190 000 kävijää. Suosituin oli Ellen Thesleffin taidetta esitellyt näyttely ”Minä maalaan kuin Jumala”.

Oodin imussa kirjastojen kävijäennätykset rikkoutuivat.

Paljon mielenkiintoa herätti HAMin ja Helsingin kaupunginmuseon yhdessä toteuttama Mieliala – Helsinki 1939–1945 -näyttely, joka kuvasi sodanaikaista ilmapääpiiriä. Myös kaupunginmuseon kävijämäärä nousi uuteen ennätykseen ja oli jo lähellä puolta miljoonaa.

HAMin tulevaisuutta ja sen toimintakonseptia koskeva selvitys valmistui, ja jatko-

työnä pohditaan taidemuseon organisointia sekä vaihtoehtoista sijaintipaikkaa. HAM valmisteli Vallisaareen suunniteltua nykytaiteen katselmusta Helsinki Biennaalia.

Helsingin kaupunginorkesteri teki kiertueen Keski-Euroopassa ja konsertoi Saksassa, Hollannissa, Itävallassa ja Puolassa ylikapellimestarinsa Susanna Mälkin johdolla, solistinaan viulisti Pekka Kuusisto. Musiikkitalossa kaupunginorkesteri järjesti 44 sinfoniakonserttia, kolme viihdekonserttia ja viisi lastenkonserttia. Kaupunginorkesteri tuotti 19 suoraa HKO Screen -konserttilähetystä, joilla oli yhteensä noin 80 000 seuraajaa.

Helsingin kaupunginorkesterin onnistuneen kummilapsitoiminnan innoittamana toimiala sai valmiiksi Kulttuurin kummilapset -toimintamallin. Jokainen syntyvä helsinkiläislapsi saa kummikseen taide- tai kulttuuritoimijan, jonka avulla lapsi ja hänen perheensä saa kosketuksen taiteeseen. Mukana on 30 helsinkiläistä taidetoimijaa.

Liikkumisen edistäminen kärkihankkeena

Liikkumisohjelma on yksi Helsingin strategian kärkihankkeista. Ohjelman tavoitteena on saada kaupunkilaiset liikkumaan enemmän ja istumaan vähemmän. Liikkumisen edistäminen on myös osa varhaiskasvatus- ja koulupäiviä, sosiaali- ja terveystalvuita, kaupunkiympäristön suunnittelua ja kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin parantamista.

Liikkumisohjelman toteuttaminen eteni hyvin yhdessä muiden toimialojen kanssa. Sen toimenpidesuunnitelmaan kirjatusta 57 kehittämistoimenpiteestä saatiin käyntiin täysimääräisesti 85 prosenttia. Urheilugaalassa tammikuussa 2020 Helsinki vastaanotti Suomen liikkuvin kunta 2019 -palkinnon.

Kaupungin liikuntapaikoissa käyntikertojen määrä kasvoi yli kahdeksaan miljoonaan huolimatta heinäkuun koleista säistä.

Kesän uimarantakausi oli hyvä, sillä sinilevää esiintyi melko vähän. Kaupungin uimareannoilla kirjattiin noin 750 000 käyntikerä. Rastilan leirintäalueen vuosi oli hyvin vilkas, kävijämäärä oli noin 111 000.

Helsingin liikuntatoimi vietti satavuotisjuhliiaan työn touhussa. Juhlan kunniaksi järjestettiin kesällä kävelykierroksia Helsingin ja Suomen liikuntahistorian ytimessä Töölössä, mistä löytyvät niin Eläintarhan urheilukenttä kuin Olympiastadion, Paavo Nurmen patsas ja Kisahalli.

Helsinki on Suomen liikkuvin kunta.

Nuorisotyölle uusi toimintamalli

Kaupungin nuorisopalveluissa keskeisiä asioita oli kulttuurisen nuorisotyön toimintamallin uudistaminen alueellisuutta painottavaksi. Työtä tehdään ennen muuta siellä, missä nuoret asuvat ja luontaisesti liikkuvat.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmää Ruutia uudistettiin. Kokeiluna alkanut toiminta osoittautui menestykseksi, ja nuorten puhe- ja läsnäolo-oikeudesta lautakunnissa tehtiin pysyvä käytäntö.

Nuorten oma osallistuvan budjetoinnin menettely RuutiBudjetti toteutettiin jo seitsemännen kerran. Lisäksi nuoret osallistuivat kaupunkitasoiseen osallistuvaan budjetointiin.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteisiä ponnistuksia oli digitaalisen muutoksen edistäminen, mitä varten toimialalle perustettiin ratkaisutoimisto. Helsingin poikkeuksellisen vilkas kulttuurivuosi sai runsaasti mediajulkisuutta kotimaassa ja ulkomailla.

Apulaispormestari Sanna Vesikansa, Vihreät

Sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja

Toimialajohtaja Juha Jolkkonen

- Perhe- ja sosiaalipalvelut
- Terveys- ja päihdepalvelut
- Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut

Avainlukuja

Toimintatulot 186 milj. euroa

Toimintamenot 2 164 milj. euroa (47%)

Toimintamenot/ asukas 3 312 euroa

Henkilöstömäärä 13 881

Koko henkilöstöstä 37 %

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimi järjestää ja tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja helsinkiläisille. Toimiala luo edellytyksiä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiselle ja parantamiselle ja ehkäisee sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ja niiden haittavaikutuksia.

Toimiala jatkoi sosiaali- ja terveystoimen palvelujen uudistamista. Yhtenä painopisteenä oli sähköisen sote-asioinnin mahdollisuuksien lisääminen. Niitä tarjottiin kaupunkilaisille entistä enemmän.

Helsinki osallistui maakuntaudistuksen valmisteluun, kunnes maan hallitus keskeytti keväällä hankkeen muun muassa perustuslaillisten ongelmien takia. Kaupunki suhtautui suunniteltuun uudistukseen kaiken kaikkiaan hyvin kriittisesti.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi uudisti palvelujaan kolmen toimintamallin mukaisesti. Toimintamallit ovat lapsiperheille tarkoitettu perhekeskus, terveys- ja hyvinvointikeskus sekä kolmantena seniorikeskus, joka on vuodenvaihteesta 2020 lähtien aikaisemman monipuolisen toimintakeskuksen uusi nimi.

Nimi seniorikeskus kertoo toiminnan luonteesta. Kaupungin kymmenessä seniorikeskuksessa ikääntyneiden on mahdollista osallistua päivätoimintaan ja saada kuntoutusta. Niissä on tarjolla myös pitkä- ja lyhytaikaista asumispalvelua.

Perhekeskuksissa lapsiperheiden tukirinki on kattava.

Kolmas perhekeskus aloitti Kalliossa

Kaupunki kehittää lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluja perhekeskus-toimintamallilla. Asiakkaalle rakennetaan moniammatillinen palvelu sillä ajatuksella, että yhdessä paikassa huolehditaan neuvonnasta, ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista ja perheen tuesta.

Helsingin kolmas perhekeskus aloitti kesäkuun alussa uusissa tiloissa Kalliossa. Aikaisemmin perhekeskukset on avattu Itäkeskukseen ja Vuosaareen ja neljättä valmistellaan keskustan alueelle.

Perhekeskuksissa lapsiperheiden tukirinki on kattava. Kallion keskuksessa on edustettuna 15 eri ammattia ja kaikkiaan noin 250 sosiaali- ja terveystyön ammattilaista. Palveluihin kuuluvat muun muassa äitiys- ja lastenneuvola, psykologipalvelut, lapsiperheiden kotipalvelut, lasten puheterapia ja fysioterapia, perhesosiaalityö, lastensuojelu ja vammaispalvelut. Kallion perhekeskukseen keskitettiin myös koko Helsinkiä koskevia ruotsinkielisiä palveluita.

Etälääkäri ja lisää sähköisiä palveluita

Sosiaali- ja terveystoimen sähköisessä asiointinnissa otettiin käyttöön lukuisia uusia sovelluksia ja kokeiltiin uusia menetelmiä. Kaikilla terveysasemilla otettiin loppuvuodesta käyttöön chatbot, jossa automaatti tarjoaa palveluohjausta ja neuvontaa ympäri vuorokauden.

Myös sosiaalineuvonta käyttää chattia, jossa ammattilainen neuvoo ja ohjaa asiakasta aikuisten sosiaalipalveluissa ja etuuk-sien ja tukien hakemisessa erityisesti asi-akkuuden alkuvaiheessa. Chat vapauttaa voimavaroja muuhun asiakaspalveluun.

Stadin seniori-infossa otettiin käyttöön sähköinen huoli-ilmoitus, jonka avulla kuka tahansa voi ilmoittaa huolensa, jos arvelee, että seniori-ikäinen tarvitsee apua. Lapsi-perheiden ongelmatilanteita varten perus-tettiin helppo sähköinen yhteydenottokana-va, Tarvitsen apua -nappi.

Vuosaaren ja Malmin terveysasemilla aloitettiin lääkäreiden etävastaanoton ko-keilu. Siinä potilas on yhteydessä lääkäriin videoyhteydellä omasta mobiililaitteestaan. Kokeilussa tutkitaan etävastaanoton sopi-vuutta yhdeksi työtavaksi. Etädiagnostiikkaa kokeiltiin myös neljässä palvelutalossa.

Sähköisessä Omaolo-tuoteperheessä otettiin käyttöön kaikki olemassa olevat oi-rearviot. Oirearvion voi tehdä kirjautumatta palveluun, mutta jos asiakas haluaa palau-tetta tilanteestaan, palveluun pitää kirjau-tua. Kirjautuneita käyttäjiä oli vuoden aikana lähes 20 000.

Kaiken kaikkiaan sosiaali- ja terveyspal-veluiden sähköinen asiointi kasvoi vuoden aikana noin viidenneksen. Terveyspalveluissa oli noin 400 000 sähköistä asiointia ja esimerkiksi kotihoidossa noin 325 000 virtu-aali- ja etähoitokertaa.

Vuosaarella ja Malmilla kokeiltiin lääkäreiden etävastaanottoa.

Helsinki on valmistautunut ottamaan käyttöön useiden Uudenmaan kuntien ja HUSin yhteisen asiakas- ja potilastietojär-jestelmän eli Apotin lokakuussa 2020. Se on edellyttänyt runsaasti henkilöstön koulutus-ta ja suunnittelua.

Henkilöstöpulaan etsittiin ratkaisuja

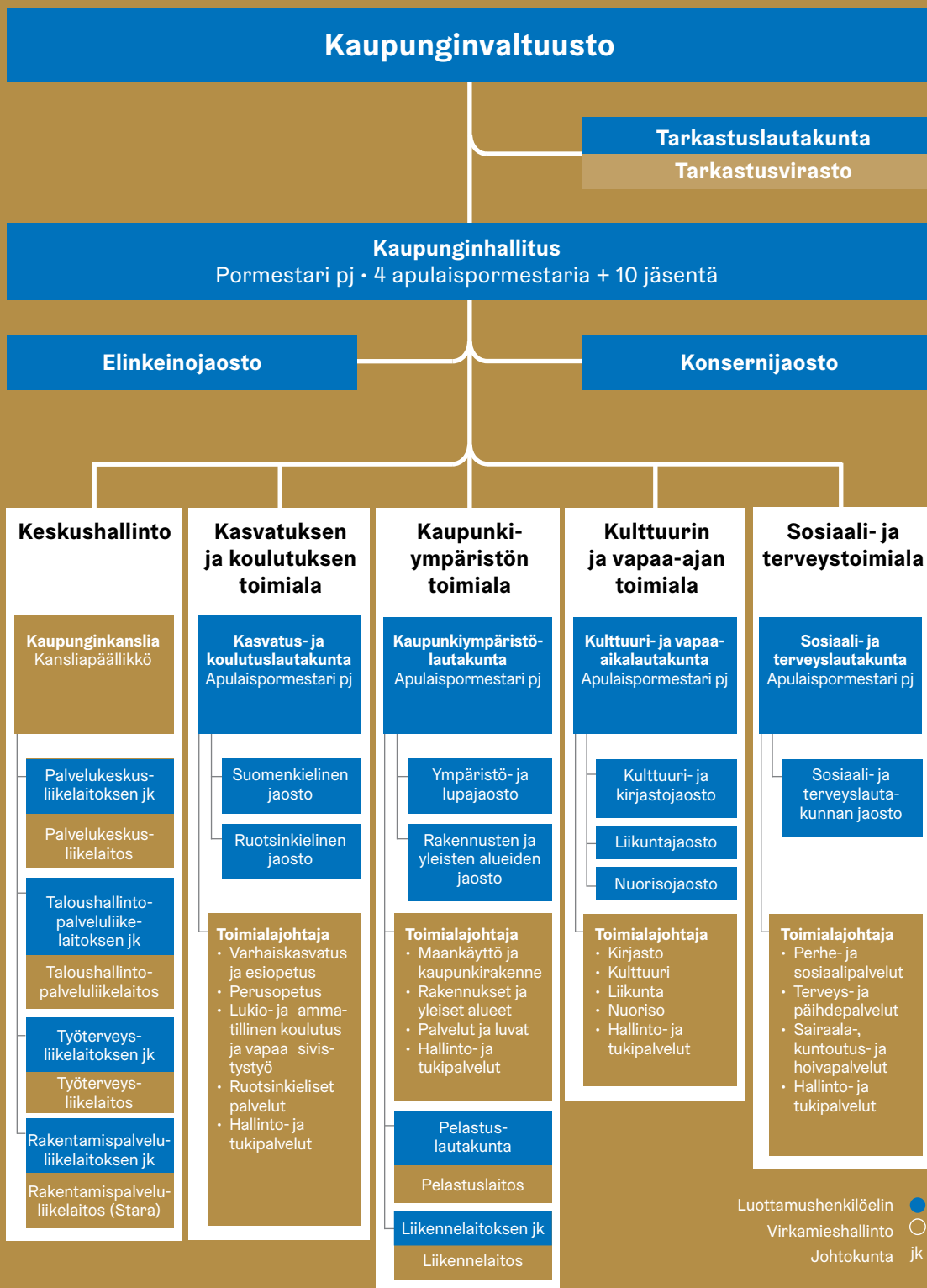
Sosiaali- ja terveystoimialan palvelukses-sa oli vuoden lopussa noin 13 900 henkilöä, noin 800 vähemmän kuin vuotta aikaisem-min. Pääosa henkilöstön vähenemisestä johtui siitä, että Malmin ja Haartmanin sai-raaloista siirtyi työntekijöitä HUSin palveluk-seen, kun päivystystoimintoja yhdistettiin.

Noin 11 prosenttia henkilöstöstä on maa-hanmuuttajataustaisia eli puhuu äidinkie-lenään jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Ruotsinkielisiä oli runsaat 330.

Lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden ja kotihoidon henkilöstön saatavuus vaikeu-tui entisestään, mikä näkyi myös siinä, että hakijamäärät tehtäviin vähenivät. Lääkärien saatavuuden ja pysyvyyden edistämiseksi aloitettiin toimet, ja maahanmuuttajataus-taisten sairaanhoitajien polkuja suomalai-seen työelämään kehitettiin. Henkilöstöpu-laa yritettiin lievittää myös järjestelyerän mahdollistamalla palkankorotuksilla.

Työterveyskyselyn mukaan sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön stressin kokemi-nen lisääntyi, työstä palautuminen heiken-tyi ja huoli omasta mielialasta kasvoi. Siitä huolimatta työn imu säilyi vahvana, henkilös-tö pitää työtään tärkeänä, työhön lähdetään hyvällä mielellä ja työyhteisön sosiaalinen pääoma on korkein koko kaupungilla.

Helsingin kaupungin hallinnollinen organisaatio 31.12.2019

Helsingin kaupungin organisaatio

Vaaleilla valittava kaupunginvaltuusto on Helsingin ylintä päätösvaltaa käyttävä toimielin. Valtuusto valitsee pormestarit ja apulaispormestarit vaalikaudeksi kerrallaan valtuutetuista tai varavaltuutetuista. Valtuustokausi on nelivuotinen. Kaupunginvaltuuston nykyinen kausi alkoi 1.6.2017.

Pormestari toimii kaupunginhallituksen puheenjohtajana. Apulaispormestarit toimivat toimialalautakuntien puheenjohtajina sekä kaupunginhallituksen jäseninä. Pormestari ja apulaispormestarit ovat päätoimisia luottamushenkilöitä.

Johtavina viranhaltijoina kansliapäällikkö ja toimialajohtajat

Keskushallintoa johtaa kansliapäällikkö ja kutakin toimialaa toimialajohtaja. Kansliapäällikkö on toimialajohtajien esimies. Kansliapäällikkö ja toimialajohtajat toimivat pormestarin ja apulaispormestareiden alaisuudessa.

Kansliapäällikkö

Sami Sarvilinna

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Liisa Pohjolainen

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja

Mikko Aho

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja

Tommi Laitio

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Juha Jolkkonen

Kaupungin päätöksenteko

Kaupunginvaltuusto on Helsingin ylin päättävä elin ja se valitaan kuntavaaleilla joka neljäs vuosi. Kaupunginvaltuuston vastuulla ovat kaupungin toiminta ja talous. Nykyinen kaupunginvaltuusto aloitti työnsä 1.6.2017.

Valtuustossa on kolmetoista poliittista ryhmää ja 85 valtuutettua sekä sama määrä varavaltuutettuja.

Kokoukset järjestetään pääsääntöisesti joka toisena keskiviikkona ja ne lähetetään suorina lähetyksinä Helsinki-kanavalla ver-

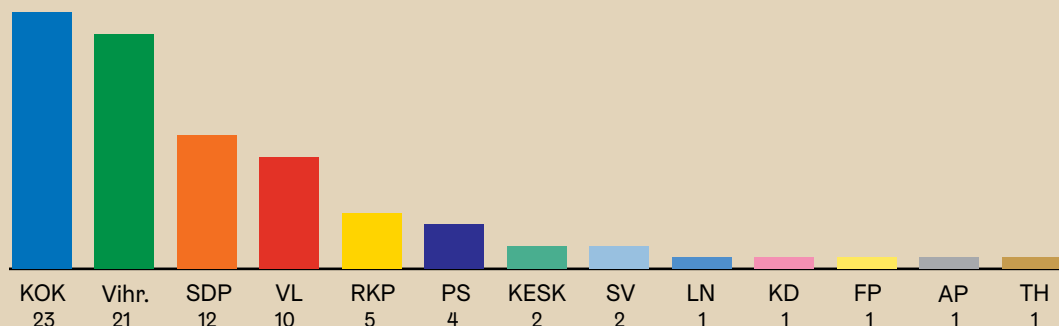
kossa. Helsinki-kanavan osoite on www.helsinki.fi/kanava ja sieltä kokoukset ovat katsottavissa myöhemmin tallenteina.

Valtuuston kokouksia voi seurata myös kaupunginvaltuuston istuntosalin yleisölehterillä, osoite: Sofiankatu 3.

Päätösasiakirjat ja kokousten päätösti-dotteet ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla osoitteessa [www.helsinki.fi/Päätöksenteko](http://www.helsinki.fi/Paätöksenteko) > Kaupunginvaltuusto.

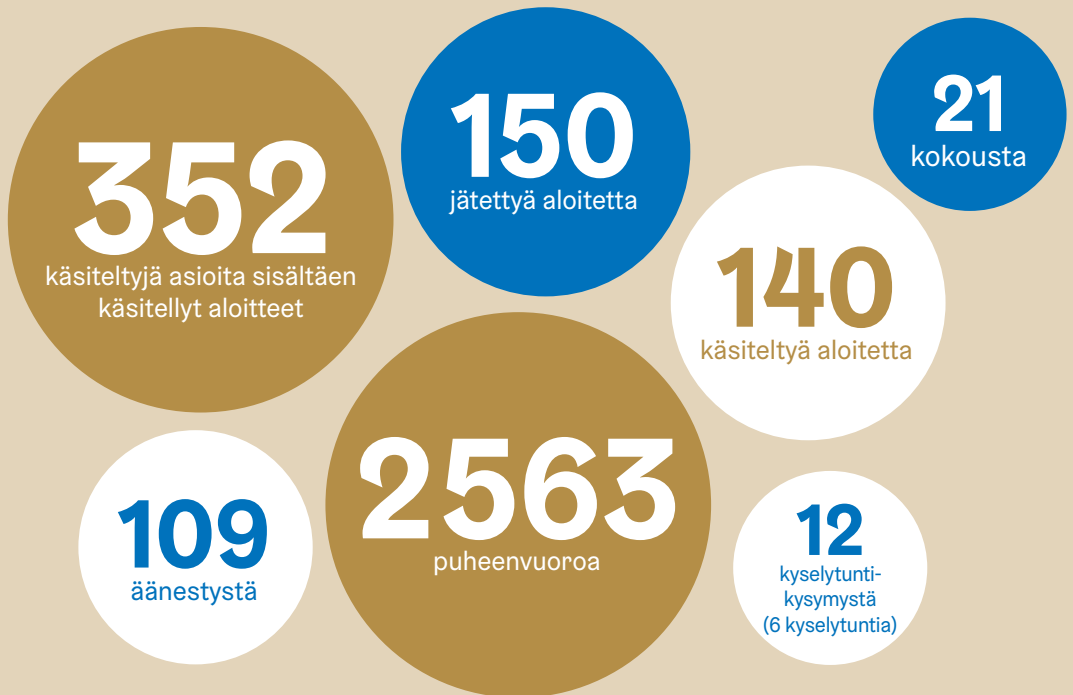
Poliittiset voimasuhteet 2019

(KOK) Kokoomus • (Vihr.) Vihreät • (SDP) Sosiaalidemokraattinen puolue • (VAS) Vasemmistoliitto
(RKP) Ruotsalainen kansanpuolue • (PS) Perussuomalaiset • (KESK) Keskusta • (SV) Sininen valtuustoryhmä
(LN) Liike Nyt Helsinki • (KD) Kristillisdemokraatit • (FP) Feministinen puolue • (AP) Avoin puolue • (TH) Terve Helsinki
Naisia 43 (51 prosenttia) • Miehiä 42 (49 prosenttia)

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto: keskellä puheenjohtaja Otso Kivekäs (Vihr.), vasemmalla ensimmäinen varapuheenjohtaja Harry Bogomoloff (Kok.) ja oikealla toinen varapuheenjohtaja Paavo Arhinmäki (Vas.).

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Otso Kivekäs (Vihr.) 16.1.2019
alkaen (Tuuli Kousa 16.1.2019 asti)

I varapuheenjohtaja

Harry Bogomoloff (Kok.)

II varapuheenjohtaja

Paavo Arhinmäki (Vas.) 5.6.2019
alkaen (Pentti Arajärvi, SDP
5.6.2019 asti)

Kokoomuksen valtuustoryhmä 23

Ted Apter
Sirpa Asko-Seljavaara
Harry Bogomoloff
Juha Hakola
Atte Kaleva
Arja Karhuvaara
Kauko Koskinen
Terhi Koulumies
Heimo Laaksonen
Otto Meri
Seija Muurinen
Dani Niskanen
Mia Nygård
Jenni Pajunen
Pia Pakarinen
Matti Parpala
Jaana Pelkonen
Risto Rautava
Wille Rydman
Daniel Sazonov *
Ulla Marja Urho
Jan Vapaavuori
Juhana Vartiainen

Vihreä valtuustoryhmä 21

Alviina Alametsä
Jussi Chydenius
Fatim Diarra
Jasmin Hamid
Atte Harjanne
Kaisa Hernberg * (11.12.2019 asti)
Mari Holopainen
Kati Juva
Emma Kari
Otso Kivekäs

Tuuli Kousa (13.3.2019 asti)
Elina Moisio
Maria Ohisalo
Hannu Oskala (13.3.2019 alkaen)
Satu Silvo
Anni Sinnemäki
Osmo Soininvaara
Leo Stranius
Johanna Sydänmaa
Reetta Vanhanen * (11.12.2019
alkaen)
Sanna Vesikansa
Ozan Yanar

Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä 12

Pentti Arajärvi
Tuula Haatainen
Eero Heinäluoma (25.9.2019 asti)
Eveliina Heinäluoma *
Ville Jalovaara
Jukka Järvinen
Johanna Laisaari (25.9.2019
alkaen)
Abdirahim (Husu) Hussein
Nasima Razmyar
Ilkka Taipale
Pilvi Torsti
Sinikka Vepsä
Thomas Wallgren

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä 10

Paavo Arhinmäki
Veronika Honkasalo
Mai Kivelä
Dan Koivulaakso
Vesa Korkkula
Petra Malin
Silvia Modig
Sami (Frank) Muttillainen
Suldaan Said Ahmed
Anna Vuorjoki *

Ruotsalaisen kansanpuolueen valtuustoryhmä 5

Eva Biaudet
Jörn Donner (24.4.2019 asti)
Laura Finne-Elonen (24.4.2019
alkaen)
Björn Månsson *
Marcus Rantala
Silja Borgarsdóttir Sandelin

Perussuomalaisten valtuustoryhmä 4

Jussi Halla-aho
Pia Kopra
Mika Raatikainen *
Mari Rantanen

Keskustan valtuustoryhmä 2

Laura Kolbe
Terhi Peltokorpi *

Sininen valtuustoryhmä 2

Sampo Terho *
Jussi Niinistö

Liike Nyt Helsinki 2

Mirita Saxberg *
Joel Harkimo (siirtyi
Kokoomuksen
valtuustoryhmästä 27.3.2019)

Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä 1

Mika Ebeling *

Feministisen puolueen valtuustoryhmä 1

Katju Aro *

Avoin valtuustoryhmä 1

Petrus Pennanen * (siirtyi
Piraattipuolueesta 11.12.2019)

Terve Helsinki 1

Paavo Väyrynen *

*valtuustoryhmän puheenjohtaja

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus 2019

Jan Vapaavuori pj.

Anni Sinnemäki 1. varapuheenjohtaja

Tomi Sevander 2. varapuheenjohtaja

Varsinaiset jäsenet

Jan Vapaavuori
Pormestari

Anni Sinnemäki
Kaupunkiympäristön apulaispormestari

Pia Pakarinen
Kasvatuksen ja koulutuksen
apulaispormestari

Tomi Sevander
Kulttuurin ja vapaa-ajan vs.
apulaispormestari (18.7.–31.12.2019)

Sanna Vesikansa
Sosiaali- ja terveystoimialan
apulaispormestari

Daniel Sazonov

Wille Rydman

Terhi Koulumies

Kaisa Hernberg

Ozan Yanar

Nasima Razmyar

Anna Vuorjoki

Veronika Honkasalo

Mika Raatikainen

Marcus Rantala

Kok.

Vihr.

Kok.

SDP

Vihr.

Kok.

Kok.

Kok.

Vihr.

Vihr.

SDP

Vas.

Vas.

PS

RKP

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ulla-Marja Urho

Mikko Särelä

Juha Hakola

Thomas Wallgren

Jasmin Hamid

Jenni Pajunen

Arja Karhuvaara

Otto Meri

Mikko Kiesiläinen

Fatim Diarra

Elisa Gebhard

Mai Kivelä

Suldaan Said Ahmed

Mari Rantanen

Silja Borgarsdóttir Sandelin

Kaupunginhallituksen esittelijä: kansliapäällikkö Sami Sarvilinna

Kaupunginhallituksen puheenjohtajisto: keskellä puheenjohtaja, pormestari Jan Vapaavuori (Kok.), oikealla ensimmäinen varapuheenjohtaja Anni Sinnemäki (Vihr.) ja vasemmalla toinen varapuheenjohtaja Tomi Sevander (SDP).

Konsernijaosto

Kaupunginhallituksen konsernijaosto valvoo säätiöiden ja tytäryhteisöjen toimintaa.
Puheenjohtaja Jan Vapaavuori • Varapuheenjohtaja Jasmin Hamid

Varsinaiset jäsenet

Jan Vapaavuori	Kok.
Ulla-Marja Urho	Kok.
Juha Hakola	Kok.
Jasmin Hamid	Vihr.
Mikko Kiesiläinen	Vihr.
Nasima Razmyar	SDP
Tomi Sevander	SDP
Veronika Honkasalo	Vas.
Mika Raatikainen	Vas.

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pia Pakarinen
Wille Rydman
Terhi Koulumies
Mikko Särelä
Anni Sinnemäki
Elisa Gebhard
Thomas Wallgren
Suldan Said Ahmed
Mari Rantanen

Esittelijä: kansliapäällikkö Sami Sarvilinna

Elinkeinojaosto

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto ohjaa kaupungin elinkeino-, kilpailukyky-, maahanmuutto- ja työllisyyspolitiikkaa.

Puheenjohtaja Jan Vapaavuori • Varapuheenjohtaja Ozan Yanar

Varsinaiset jäsenet

Jan Vapaavuori	Kok.
Jenni Pajunen	Kok.
Otto Meri	Kok.
Ozan Yanar	Vihr.
Anni Sinnemäki	Vihr.
Fatim Diarra	Vihr.
Elisa Gebhard	SDP
Suldaan Said Ahmed	Vas.
Silja Borgarsdóttir Sandelin	RKP

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pia Pakarinen
Wille Rydman
Arja Karhuvaara
Sanna Vesikansa
Mikko Särelä
Reetta Vanhanen
Tomi Sevander
Mai Kivelä
Marcus Rantala

Esittelijä: elinkeinojohtaja Marja-Leena Rinkineva

Lautakunnat ja johtokunnat

Kullakin neljästä toimialasta on 13-jäseninen lautakunta ja 1–3 jaostoa. Keskushallinnon ja toimialojen alla toimii lisäksi liikelaitosten johtokuntia sekä pelastuslautakunta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatus- ja koulutuslautakunta

- Suomenkielinen jaosto
- Ruotsinkielinen jaosto

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristölautakunta

- Ympäristö- ja lupajaosto
 - Rakennusten ja yleisten alueiden jaosto
- Pelastuslautakunta
Liikenneliikelaitoksen (HKL) johtokunta

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

- Kulttuuri- ja kirjastojaosto
- Liikuntajaosto
- Nuorisajaosto

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveyslautakunta

- Sosiaali- ja terveystoimiala

Liikelaitosten johtokunnat

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta

Taloushallintopalveluliikelaitoksen johtokunta

Työterveysliikelaitoksen johtokunta

Rakentamispalveluliikelaitoksen johtokunta

Muut

Tarkastuslautakunta

Keskusvaalilautakunta

(kokoontuu vaalien yhteydessä)

Tietoa Helsingistä

Helsinki	
Perustettu vuonna	1550
Pääkaupunki vuodesta	1812

Alue ja ympäristö	
Kokonaispinta-ala, km ²	719
Maapinta-ala, km ²	217
Väestötiheys, henkilöitä/maa-km ²	2 993
Rantaviiva, km	123
Saaria	327

Keskilämpötilat 2019	
Koko vuosi	7,4°C
Lämpimin kuukausi, heinäkuu	17,5°C
Kylmin kuukausi, helmikuu	-4,6°C

Väestö	
Väkiluku 2019/2020	653 835
Ikäjakauma, %	
• 0–6	6,9
• 7–15	8,2
• 16–64	67,6
• 65–74	9,9
• 75+	7,4

Elinajanodote	81,6
• miehet	78,7
• naiset	84,1
Suomen kansalaisia, %	90,4
Ulkomaisten kansalaisia, %	9,6
Suomenkielisiä, %	78,2
Ruotsinkielisiä, %	5,6
Muunkielisiä, %	16,2

Asuminen	
Asuinhuoneistoja yhteensä	367 680
• omistusasuntoja, %	41,3
Asumisväljyys, m ² /henkilö	34,1
Kaupungin omistamia vuokra-asuntoja 2018	48 288

Työmarkkinat	
Työpaikkoja 2019	445 000
• alkutuotanto, %	0,1
• jalostus, %	10,2
• palvelut yhteensä, %	88,3

Markkinapalvelut, %	61,1
Julkinen hallinto, hyvinvointipalvelut, %	27,2

Muu tai tuntematon, %	1,4
-----------------------	-----

Yrityksiä yhteensä 2017	50 358
-------------------------	--------

Työvoima (15–74 -vuotiaat) 2019	
---------------------------------	--

• työllisiä	338 400
-------------	---------

• työttömiä	24 000
-------------	--------

Työvoimaosuus, %	71,8
------------------	------

Työttömyysaste, %	6,6
-------------------	-----

Liikenne	
Rekisteröityjä autoja 1000 asukasta kohti	546
Kaupungin sisäisen joukkoliikenteen matkoja yht. milj.	290
Matkapuhelimia 100 asukasta kohti (koko maassa)	172
Internet-käyttäjät (16–89-vuotiaat) osuus väestöstä, %	95

Energia- ja vesihuolto	
Sähkön myynti, GWh	6 724
Kaukolämmön myynti, GWh	6 770
Veden myynti (pääkaupunkiseutu), milj. m ³	74,3
Vedenkulutus asukasta kohti päivässä (pääkaupunkiseutu), litraa	226
Puhdistetun jäteveden määrä, milj.m ³	92

Sosiaali- ja terveystoimi	
Kaupungin terveysasemia	24
Kaupungin sairaaloita ¹	3

Perusterveydenhuolto	
Perusterveydenhuoltokäyntejä yhteensä, milj. ²	6,4
• terveysasemakäyntejä, milj.	5,9
• hammashuoltokäyntejä, milj. ³	0,5
• yhteensä asukasta kohti	9,8
Laitoshoidossa keskimäärin päivittäin potilaita	780
• omissa sairaaloissa	695
• ostopalvelusairaloissa	84
• yhteensä 1 000 asukasta kohti	1,2

Erikoissairaanhoido	
Poliklinikakäyntejä yhteensä, milj.	1,4
• omissa yksiköissä ⁴	0,4
• ostopalvelupoliklinikoilla, milj.	1
• yhteensä asukasta kohti	2,1
Laitoshoidossa keskimäärin päivittäin potilaita	1 003
• omissa yksiköissä	204
• ostopalvelusairaloissa	799
• yhteensä 1000 asukasta kohti	1,5
Vanhusten käytössä olevat palvelutalopaikat	2 818
• sataa yli 75-vuotiaasta kohti	6,2
• laitoshoitopaikkoja	1 360
• sataa yli 75-vuotiaasta kohti	3,0

¹ Laakso, Malmi, Suursuo

² Terveysasemakäyntien luvut sisältävät avosairaanhoidon, terveyskeskuspäivystyksen, kotihoito ja muun avohoidon oman toiminnan käynnit sekä käyntiä korvaavat hoitopuhelut ja muut hoitoasioinnit. Kotihoitoon luvut sisältävät myös ostopalvelukäynnit ja näitä korvaavat hoitoasioinnit

³ Hammashuollon luvut sisältävät sekä oman toiminnan että ostopalveluiden ja HYKS suusairauksien opetus- ja hoitoyksikön käynnit

⁴ Sisältää psykiatrisen sairaalan. Luvut sisältävät oman toiminnan ja ostopalvelujen käynnit sekä käyntiä korvaavat hoitopuhelut ja muut hoitoasioinnit Luvut sisältävät oman toiminnan ja ostopalvelujen käynnit sekä käyntiä korvaavat hoitopuhelut ja muut hoitoasioinnit

⁵ Sisältää kunnalliset päiväkodit, perhepäivähoidon ostopalvelupäiväkodit

Kasvatus ja koulutus	
Lapsia varhaiskasvatuksessa ⁵ sataa 1–6 -vuotiasta kohti	67

Koulutus rakenne	
15-vuotta täyttäneistä, %	
• korkeintaan perusasteen tutkinto	25
• keskiasteen tutkinto	33
• korkea-asteen tutkinto	42

Oppilaitokset Helsingissä	
• Yliopistoja	3
• Ammattikorkeakouluja	6
• Ammatillisia oppilaitoksia	18
• Peruskouluja ja lukioita	165

Kulttuuri ja vapaa-aika	
Kaupunginkirjasto	
• Lainoja, milj. kpl	9,0
• Lainoja asukasta kohti	14,0
Museoita	59
Ulkoiluteitä ja kuntoratoja, km	216
Uimahalleja	13
Sisäliikuntatiloja	818

Matkailu	
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	
• Helsinki-Vantaa lentoaseman kautta	22
• Helsingin sataman kautta	12
• Helsingin rautatieasema lähiliikenne yhteensä	66
• kaukoliikenne yhteensä	7
Hotelleihin saapuneita matkustajia, milj.	2,5
• yöpymisiä yhteensä	4,5
• siitä ulkomaalaiset	2,4
Hotelleja	68
• huoneita	10 078
• vuodepaikkoja	20 871
Kansainvälisiä kongresseja ja tapahtumia	395
• osallistujia	84 114

Helsingin investointimenot kasvoivat voimakkaasti

Kaupungin tilikauden tulos 377 miljoonaa euroa toteutui 94 miljoonaa euroa talousarviota parempana. Investointimenot kasvoivat edellisestä vuodesta 150 miljoonalla eurolla ja olivat 780 miljoonaa euroa. Korkeasta investointitasosta huolimatta investoinnit kyettiin suurelta osin rahoittamaan tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä oli negatiivinen 33 miljoonaa euroa.

Helsinki on investoinut voimakkaasti liikenteeseen, uusiin asuinalueisiin ja kouluihin. Myös uusia päiväkoteja rakennettiin. Helsinki varmistaa edellytyksiä kestäväälle kasvulle, mutta huomiota on kiinnitetty myös palvelujen laadun kehittämiseen.

Tulevaa ajatellen on Helsingin kuitenkin varauduttava siihen, että taloustilanne ja sen myötä mahdollisuus kohdentaa taloudellisia resursseja myös investointeihin tulevat koronapandemian vuoksi muuttumaan merkittävästi.

Rakentaminen edelleen vilkasta

Rakentaminen jatkui vilkkaana. Vuoden 2019 aikana valmistui 6 736 asuntoa. Vahvinta asuntorakentaminen oli Jätkäsaaren ja Kalasataman alueilla, joissa molemmissa on rakenteilla lähes 2 000 asuntoa.

Talonrakennushankkeisiin käytettiin lähes 270 miljoonaa euroa. Suurimpia hankkeita olivat Jätkäsaaren peruskoulu ja Vesalan peruskoulun laajennus. Alueiden esirakentamiseen sekä katuihin ja puistoihin käytettiin lähes 150 miljoonaa euroa, josta eniten Kalasataman, Länsisataman ja Kruunuvuorenrannan alueille.

Toimitilarakentaminen ei noussut aiempien vuosien tasolle. Myös myönnettyjen rakennuslupien määrä oli hieman pienempi kuin edellisenä vuonna.

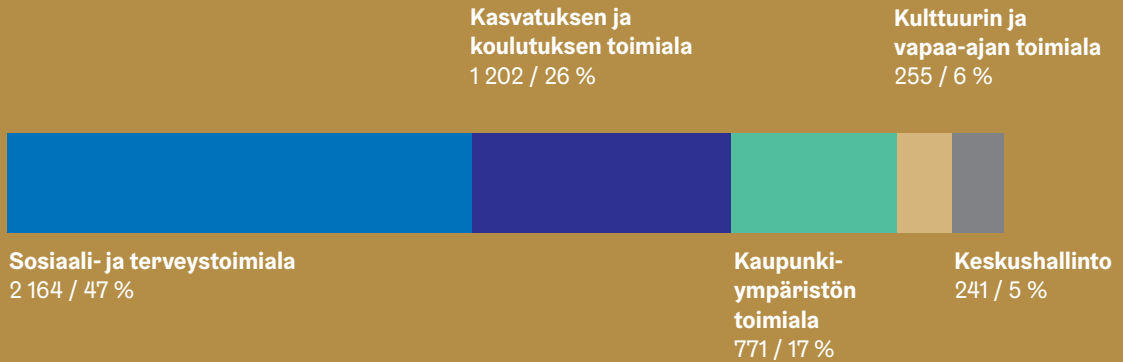
Talous kehittyi suotuisasti vielä vuonna 2019

Tilikauden talousarviota parempi tulos mahdollistui toimintatulojen ylittyessä merkittävästi. Maan, rakennusten ja osakkeiden myynnistä kertyi talousarviossa ennakoitua enemmän. Myyntitulojen yhteenlaskettu summa oli 157 miljoonaa euroa, mikä on yli 40 miljoonaa edellistä vuotta enemmän. Myös osinkotulot toteutuivat talousarviossa ennakoitua suurempina.

Talouden suotuisa kehittyminen ja kaupungin mahdollisuus rahoittaa myös investoinnit tulorahoituksella ovat seurausta pitkäjänteisestä taloudenpidosta.

Toimintamenot

milj. euroa

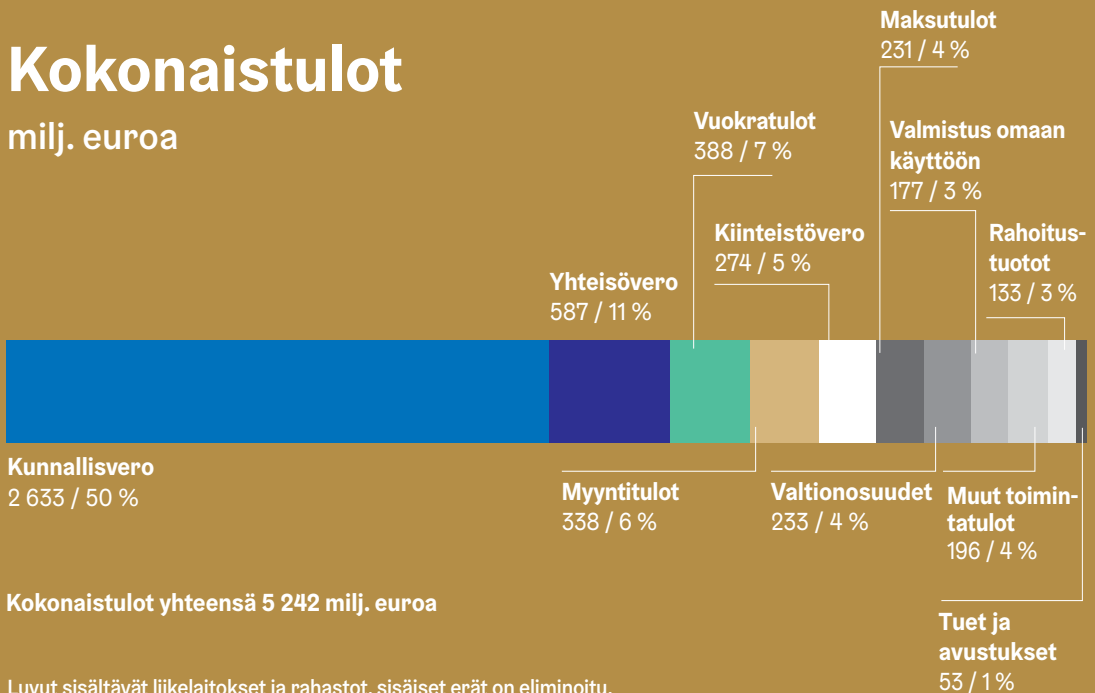

Toimintamenot yhteensä 4 633 milj. euroa

Luvut ilman liikelaitoksia, sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Kokonaistulot

milj. euroa

Kokonaistulot yhteensä 5 242 milj. euroa

Luvut sisältävät liikelaitokset ja rahastot, sisäiset erät on eliminoitu.

Verotulot kasvoivat, mutta jäivät talousarviota pienemmiksi

Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 2,3 prosenttia. Yhteensä vero- ja valtionosuustulot olivat 47 miljoonaa euroa vuoden 2019 talousarviota pienemmät.

Ulkoiset toimintamenot kasvoivat lähes 5 prosenttia

Kaupungin ulkoiset toimintamenot ylittävät talousarvion 34 miljoonalla eurolla. Näiden kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,8 prosenttia.

Korkeasta investointitasosta huolimatta investoinnit kyettiin suurelta osin rahoittamaan tulorahoituksella.

Helsinki varmistaa edellytyksiä kestäväälle kasvulle.

Lainojen lyhennykset rahoitettiin kassavaroista

Lainoja lyhennettiin suunnitelman mukaisesti 87 miljoonaa euroa. Uutta lainaa ei nostettu. Lainojen lyhennykset kyettiin rahoittamaan kassavaroista kaupungin maksuvalmiuden säilyessä riittävänä. Kaupungin lainakanta aleni 1 014 miljoonaan euroon. Asukasta kohden lainasumma oli 1551 euroa.

Investointimenot

Kokonaisinvestointimenot yhteensä 780,4 miljoonaa euroa

Investointimenot ilman liikelaitoksia yhteensä 639,9 miljoonaa euroa

Kiinteä omaisuus	105,8
Rakennukset	266,1
Kadut ja liikenneväylät	158,7
Puistot ja liikunta-alueet	34,9
Irtaimen omaisuuden perushankinta	58,8
Arvopaperit	10,8
Muu pääomatalous	4,8

Henkilöstö

Helsingin kaupungin palveluksessa työskenteli 37 459 työntekijää, joista kaksi kolmasosaa oli naisia. Henkilöstön suurin ikäryhmä on 50–59-vuotiaat ja vakinaisista 35,7 prosenttia oli työskennellyt kaupungilla yli viisitoista vuotta.

Henkilöstömäärä pieneni edellisvuoteen verrattuna 0,5 prosenttia ja työntekijöiden määrä laski hieman alle 200 hengellä. Sosiaali- ja terveystoimialan henkilöstömäärä väheni organisaatiomuutosten ja liikkeenluovutusten myötä. Myös kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan henkilöstömäärä laski. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstömäärä sen sijaan kasvoi. Varhaiskasvatuksessa on koettu työntekijöiden

saavutettavuusongelmia, samoin kaupunkiympäristön toimialalla asiantuntijatehtävien täyttämiseksi. Kaupunkiympäristön toimialan vakanssien täyttöaste on pysynyt edellisvuoden tasolla. Kaupunginkanslian henkilöstömäärän kasvussa näkyvät sijaisuudet ja projektitehtävät sekä digitalisatio-ohjelman uudet tehtävät.

Toimialojen ja liikelaitosten varsinaisen ja määräaikaisen henkilöstön palkkasumma oli yli 1,4 miljardia euroa. Palkkojen yleiskorotukset ja toimialauudistukseen liittyvät palkkaharmonisoinnit selittävät palkkasumman kolmen prosentin nousua.

Kaupungin henkilöstön määrä toimialoittain

Toimialat	Vakinaiset	Määräaikaiset	Koko henkilöstö	Muutos 2018–2019
Keskushallinto*	3 676	463	4 139	-15
Kasvatus ja koulutus	10 703	3 296	13 999	616
Kaupunkiympäristö**	3 340	242	3 582	56
Kulttuuri ja vapaa-aika	1 591	267	1 858	-6
Sosiaali- ja terveystoimiala	10 986	2 895	13 881	-848
Yhteensä	30 296	7 163	37 459	-197

* Keskushallinnon lukuihin sisältyvät kaupunginkanslian, Palvelukeskus Helsingin, rakentamispalveluliikelaitoksen (Stara), taloushallintopalveluliikelaitoksen (Talpa), tarkastusviraston ja Työterveys Helsingin henkilöstö.

** Kaupunkiympäristön lukuihin sisältyvät pelastuslaitoksen ja liikennelaitoksen (HKL) henkilöstö.

Vuoden 2019 tilinpäätöksen tunnusluvut

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot toimintakuluista, %	61,5	61,3	27,9	28,0
Vuosikate, miljoonaa euroa	1 377	1 358	741	752
Vuosikate, % poistoista	166,8	174,6	203,4	216,8
Vuosikate, euroa/ asukas	2 108	2 096	1 135	1 160
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa ¹	-283,1	97,9	354,7	789,7
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	354,7	410,3
Investointien tulo-rahoitus, %	62,8	79,5	96,9	122,6
Lainanhoitokate	3,1	3,3	7,4	6,3
Kassan riittävyys, päivää	62	69	77	91
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	62,7	62,6	81,6	80,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	88,6	87,4	43,8	45,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), miljoonaa euroa	5 724	5 250	6 102	5 753
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa / asukas	8 761	8 101	9 339	8 877
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	5 171	4 984	1 014	1 100
Lainat, euroa / asukas	7 914	7 691	1 551	1 698
Lainat ja vuokravastuut 31.12., miljoonaa euroa	5 769	5 663	1 250	1 394
Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas	8 830	8 739	1 914	2 151
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	474	478	1 950	1 944
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	726	738
Asukasmäärä 31.12.			653 400	648 042

Vertailuvuoden 2018 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2018 tunnuslukuihin. Tarkistettu asukasmäärä 653 835.

¹⁾ Vuoden 2018 vertailutietoa muutettu: omasta pääomasta on siirretty 7,2 miljoonaa euroa tulo-rahoituksen korjauksiin.

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 34.

Helsingin kaupungin tuloslaskelma

milj. euroa

	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Toimintatuotot		
Myyntituotot	338,0	356,0
Maksutuotot	230,8	226,9
Tuet ja avustukset	52,7	45,1
Vuokratuotot	387,7	366,8
Muut toimintatuotot	196,0	160,3
	1 205,2	1 155,1
Valmistus omaan käyttöön	176,6	163,2
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 402,2	-1 372,5
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-310,4	-333,8
Muut henkilösivukulut	-51,5	-55,5
Palvelujen ostot	-1 967,1	-1 772,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-209,2	-207,0
Avustukset	-318,0	-310,1
Vuokratulot	-218,6	-222,6
Muut toimintakulut	-23,2	-18,6
	-4 500,2	-4 292,8
Toimintakate	-3 118,5	-2 974,6
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 493,7	3 416,6
Valtionosuudet	232,8	197,3
	3 726,5	3 613,9
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	77,8	77,7
Muut rahoitustuotot	72,5	52,5
Korkokulut	-16,6	-16,9
Muut rahoituskulut	-0,3	-0,7
	133,4	112,7
Vuosikate	741,4	752,0
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-364,4	-346,8
	-364,4	-346,8
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	0,0	-18,4
	0,0	-18,4
Tilikauden tulos	377,0	386,8
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-0,3	-1,3
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-2,7	1,0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	5,2	20,1
	2,3	19,8
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	379,2	406,6

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

milj. euroa

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	741,4	752,0
Satunnaiset erät	0,0	-18,4
Tulorahoituksen korjauserät	-190,2	-107,2
	551,2	626,4
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-780,4	-625,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15,0	11,9
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	181,2	137,7
	-584,2	-475,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32,9	150,7
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-86,3	-120,0
Antolainasaamisten vähennys	79,9	70,3
	-6,4	-49,7
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-86,5	-105,8
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-86,5	-105,8
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30,2	-64,5
Vaihto-omaisuuden muutos	-3,9	4,5
Saamisten muutos	-33,7	-14,9
Korottomien velkojen muutos	64,2	4,5
	-3,5	-70,3
Rahoituksen rahavirta	-96,4	-225,9
Rahavarojen muutos	-129,4	-75,1
Rahavarat 31.12.	1 112,0	1 241,4
Rahavarat 1.1.	1 241,4	1 316,6
	-129,4	-75,1

Helsingin kaupungin tase

milj. euroa

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	23,1	24,1
Muut pitkävaikutteiset menot	75,5	75,3
Ennakkomaksut	5,4	5,6
	104,0	105,0
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 345,8	3 256,0
Rakennukset	1 789,8	1 706,2
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 623,1	1 525,0
Koneet ja kalusto	447,9	409,3
Muut aineelliset hyödykkeet	12,8	12,5
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	384,2	308,3
	7 603,6	7 217,3
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 228,8	3 239,8
Muut lainasaamiset	1 950,3	1 944,0
Muut saamiset	0,5	0,5
	5 179,6	5 184,3
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiannot	91,8	113,4
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	5,4	5,1
Muut toimeksiantojen varat	565,0	544,7
	662,3	663,2
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	10,8	12,0
Keskeneräiset tuotteet	10,8	5,7
Muu vaihto-omaisuus	0,1	0,1
	21,7	17,8
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	51,4	71,0
	51,5	71,1
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	118,6	96,2
Lainasaamiset	1,0	0,5
Muut saamiset	164,5	104,0
Siirtosaamiset	51,7	81,8
	335,8	282,6
Saamiset yhteensä	387,3	353,7
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	625,0	50,0
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20,0	20,0
	645,0	70,0
Rahat ja pankkisaamiset	467,0	1 171,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 070,5	14 782,6

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Arvonkorotusrahasto	1 796,8	1 798,4
Muut omat rahastot	608,0	583,2
Muu oma pääoma	729,0	729,0
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	5 722,9	5 346,3
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	379,2	406,6
	12 208,3	11 836,0
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	63,9	63,6
Vapaaehtoiset varaukset	7,4	4,7
	71,3	68,3
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	67,2	101,2
	67,2	101,2
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiannot	100,2	115,3
Lahjoitusrahastojen pääomat	5,4	5,1
Muut toimeksiantojen pääomat	444,7	461,0
	550,3	581,4
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	924,6	1 006,1
Lainat muilta luotonantajilta	7,4	7,4
Saadut ennakot	5,1	5,1
Ostovelat	5,8	1,2
Liittymismaksut ja muut velat	7,6	7,6
	950,5	1 027,4
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	81,5	86,5
Saadut ennakot	10,8	7,6
Ostovelat	289,3	202,3
Liittymismaksut ja muut velat	485,0	490,9
Siirtovelat	356,2	381,0
	1 222,9	1 168,3
Vieras pääoma yhteensä	2 173,4	2 195,7
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 070,5	14 782,6

Konsernin toiminta ja talous

Helsingin kaupunkikonsernin vuosikate parani vuodesta 2018 noin 19 miljoonalla eurolla ja oli 1377 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate aleni noin 11 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Tytäryhteisöt nostivat kaupunkikonsernin vuosikatetta noin 29 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kaupunkikonsernin tulos oli 542 miljoonaa euroa, josta Helsingin kaupungin osuus oli 377 miljoonaa euroa ja Helen Oy:n osuus 128 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirta oli 333 miljoonaa euroa negatiivinen ja selvästi edellisten vuosien tasoa heikompi. Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli -33 miljoonaa euroa, mikä oli edellistä vuotta heikompi.

Tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien yhteenlaskettu investointitaso oli 1430,2 miljoonaa euroa ja se oli 336,7 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa suurempi. Tytäryhteisöjen kasvanut yhteenlaskettu investointitaso heikensi, kaupungin vuosikatteen heikentymisen ohella, kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaa.

Tytäryhteisöjen yhteenlasketut investoinnit ovat nousseet vuoden 2017 toteumaan nähden 665 miljoonaa euroa eli lähes kaksinkertaistuneet.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 5 171,3 miljoonaa euroa. Tästä Helsingin kaupungin lainakanta oli 1 014 miljoonaa euroa eli 1 551 euroa asukasta kohden. Helsingin kaupungin lainakanta pieneni, mutta vastaavasti tytäryhteisöjen yhteenlaskettu lainakanta kasvoi kasvaneen investointitason seurauksena noin 434 miljoonaa euroa.

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 16 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä, sekä kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 38 osakkuusyhteisöä.

Helen-konsernin tuloskehitys jatkui hyvänä, missä onnistuneilla toimenpiteillä sähkömarkkinoilla oli suuri merkitys. Helsingin Sataman kautta kulki vuonna 2019 kaikkiaan 14,4 miljoonaa tonnia tavaraa. Määrä laski 2 prosenttia edellisestä ennätysvuodesta. Kansainvälisen risteilijäliikenteen kausi oli erityisen positiivinen ja matkustajamäärä kasvoi 16,7 prosenttia. Palmia Oy:n kasvu ja markkinoille laajentuminen jatkuivat vuonna 2019.

Helsingin kaupunkikonserni

Toimialat ja keskushallinto

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan

Tytäryhtiöt ja säätiöt 95 kpl

Kuvion pinta-ala toimintatuottojen mukaan

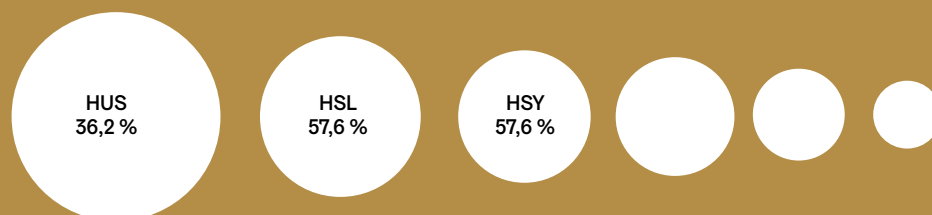
Liikelaitokset 5 kpl

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan

Kuntayhtymät 6 kpl

Kuvion pinta-ala Helsingin äänivaltaisuuden mukaan (prosentteina) suhteessa kuntayhtymän toimintamenoista

Osakkuusyhteisöt 38 kpl

Osakkuusyhteisöjä ovat mm. Vantaan Energia Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Startup Maria Oy, Pääkaupunkiseudun junakalusto Oy ja Apotti Oy.

Konsernituloslaskelma

milj. euroa

	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Toimintatuotot	3 739,7	3 551,6
Toimintakulut	-6 076,8	-5 797,5
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	16,8	14,5
Toimintakate	-2 320,3	-2 231,3
Verotulot	3 493,7	3 416,6
Valtionosuudet	233,3	197,9
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	22,9	20,6
Muut rahoitustuotot	9,0	8,0
Korkokulut	-60,1	-61,5
Muut rahoituskulut	-1,5	7,8
	-29,7	-25,1
Vuosikate	1 377,1	1 358,0
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-824,8	-777,8
Omistuksen eliminointierot	-9,4	-2,6
Arvonalentumiset	-0,6	-0,1
	-834,8	-780,5
Satunnaiset erät	-0,1	-18,4
Tilikauden tulos	542,2	559,1
Tilinpäätössiirrot	1,5	2,1
Tilikauden verot	-24,3	-15,1
Laskennalliset verot	-15,7	-19,0
Vähemmistöosuudet	0,1	1,3
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	503,7	528,4
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/toimintakulut, %	61,5	61,3
Vuosikate/poistot, %	166,8	174,6
Vuosikate, euroa/asukas	2 108	2 096
Asukasmäärä	653 400	648 042

Konsernirahoituslaskelma

milj. euroa

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 377,1	1 358,0
Satunnaiset erät	-0,1	-18,4
Tilikauden verot	-24,3	-15,1
Tulorahoituksen korjaukset ¹	-137,0	-151,0
	1 215,7	1 173,5
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 210,6	-1 718,8
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16,6	11,5
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	645,1	506,4
	-1 548,8	-1 200,8
Toiminnan ja investointien rahavirta¹	-333,1	-27,3
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10,7	-10,1
Antolainasaamisten vähennys	14,9	11,5
	4,2	1,4
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	566,8	366,4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-397,0	-305,6
Lyhytaikaisten lainojen muutos	17,6	-0,9
	187,4	59,9
Oman pääoman muutokset ¹	-1,0	-23,6
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15,0	-58,3
Vaihto-omaisuuden muutos	17,9	-2,9
Saamisten muutos	-24,8	-6,0
Korottomien velkojen muutos	150,8	33,2
	128,9	-33,9
Rahoituksen rahavirta¹	319,5	3,8
Rahavarojen muutos	-13,6	-23,5
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 495,3	1 508,9
Rahavarat 1.1.	1 508,9	1 532,4
	-13,6	-23,5
Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e ¹	-283 135	97 903
Investointien tulorahoitus, %	62,8	79,5
Lainanhoitokate	3,1	3,3
Kassan riittävyys (pv)	62	69

¹⁾ 2018 vuoden vertailutietoa muutettu: Omasta pääomasta on siirretty 7,2 miljoonaa euroa Tulorahoituksen korjauksiin

Konsernitase

milj. euroa

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	40,2	59,6
Muut pitkävaikutteiset menot	198,7	203,4
Ennakkomaksut	7,9	7,9
	246,9	270,9
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 429,5	3 328,9
Rakennukset	6 266,6	6 032,7
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 694,2	2 575,1
Koneet ja kalusto	1 374,9	1 378,4
Muut aineelliset hyödykkeet	23,6	23,4
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 736,9	1 277,7
	15 525,7	14 616,2
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	285,1	272,9
Muut osakkeet ja osuudet	473,8	484,1
Muut lainasaamiset	474,0	478,2
Muut saamiset	2,9	2,9
	1 235,8	1 238,0
Toimeksiantojen varat	526,2	542,5
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	105,6	123,5
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	129,0	128,4
Lyhytaikaiset saamiset	482,9	458,7
	611,9	587,0
Rahoitusarvopaperit	717,7	105,9
Rahat ja pankkisaamiset	777,6	1 403,0
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 747,2	18 887,2

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Säätiöiden peruspääomat	7,0	7,0
Arvonkorotusrahassto	1 801,7	1 803,3
Muut omat rahastot	1 000,0	962,5
Muu oma pääoma	734,1	734,1
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	5 220,7	4 721,2
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	503,7	528,4
	12 239,7	11 728,9
Vähemmistöosuudet	151,3	90,4
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	68,0	102,1
Muut pakolliset varaukset	37,1	37,1
	105,1	139,2
Toimeksiantojen pääomat	568,3	599,6
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 855,3	4 654,4
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	130,9	112,9
	4 986,3	4 767,4
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	315,9	329,4
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 380,6	1 232,2
	1 696,6	1 561,6
Vieras pääoma yhteensä	6 682,8	6 329,0
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 747,2	18 887,2

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$

Vuosikate euroa/asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Investointien tulorahoitus, prosenttia

= $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate

= $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (päivää)

= $365 \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Omavaraisuusaste, prosenttia

= $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen vastattavien loppusumma} - \text{saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia

= $100 \times (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas

= $[\text{edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä } 31.12.$

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa)

= $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$

Lainat euroa/asukas

= $\text{lainakanta } 31.12. / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat}) + \text{vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. euroa/asukas

= $\text{Lainat ja vuokravastuut} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainasaamiset 31.12.

= sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Helsingin kaupungin vuosikertomus 2019

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia

Paino

Grano Oy

Taitto

Innocorp Oy

Toimitus

Helsingin kaupunginkanslia, viestintä

Kuvat

Helsingin kaupungin aineistopankki

sivu 5: Jetro Stavén · sivu 6: Omar El Mrabt

sivut 8, 14, 18, 22, 26, 32, 33, 37: Pertti Nisonen

sivu 10: Laura Oja · sivu 12: Aiko Lohtander

sivu 16: Suvi-Tuuli Kankaanpää

sivu 20: Lauri Asanti sivu 24: Charlotte Forsgård

sivu 34: Lauri Rotko · sivu 38: Jussi Hellsten

sivu 42: Pekka Keränen

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja

2020:23

ISBN 978-952-331-779-6 (nidottu)

ISBN 978-952-331-780-2 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (nidottu)

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi